

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: «Проблематика, жанрові особливості роману Шарлотти Бронте
«Джейн Ейр»»

Студента (ки) 3 курсу Млі02-20 групи
напряму підготовки 035.051 Романські мови та
літератури (переклад включно), перша - іспанська
спеціальності Іспанська мова і література, друга
іноземна мова, переклад

Логіної Д.О

(прізвище та ініціали)

Керівник Шульгун М.Е.

Докт.філол.наук, професор.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ІДЕЇ ТА ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ТВОРУ.....	5
1.1. Роль жінок у Вікторіанській епосі та її відображення в романі.....	5
1.2. Моральні та етичні проблеми в романі.....	7
1.3. Індивідуальність та самопізнання у романі.....	10
1.4. Дискусійні питання щодо автобіографічності роману.....	13
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ.....	15
2.1. Роман як жанр та його особливості.....	15
2.2. Реалізм у романі «Джейн Ейр»	17
2.3. Романтизм у творі.....	20
2.4. Готичні мотиви в романі.....	21
Висновки до розділу 2	23
ВИСНОВКИ.....	24
РЕЗЮМЕ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

В світі літератури роман "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте завжди був одним з найбільш визнаних творів. Він є класичним прикладом вікторіанського роману і відображає складні соціальні, етичні та феміністичні проблеми того часу. Тема дослідження цієї курсової роботи - "Проблематика та жанрові особливості роману Шарлотти Бронте "Джейн Ейр".

Дана тема є досить розробленою і популярною серед дослідників літератури. Над цією темою проводилося безліч досліджень та аналізів, в результаті яких вдалося розкрити важливі аспекти роману, відзначити його внесок у світову літературу та сформулювати деякі перспективи подальшого дослідження.

Актуальність даної теми полягає у тому, що роман Шарлотти Бронте до цього дня залишається дуже популярним твором і відображає складні соціальні та етичні проблеми, що стосуються багатьох людей. Крім того, жанрові особливості роману є досить цікавим предметом вивчення, оскільки він має багато елементів роману утопії, феміністичного роману та роману-подорожі.

Метою цієї курсової роботи є вивчення проблематики, жанрових особливостей та вікторіанського контексту роману "Джейн Ейр".

Об'єктом дослідження є роман Шарлотти Бронте «Джейн Ейр», який є одним з найвідоміших творів англійської літератури XIX століття. Авторка створила унікальний образ головної героїні, яка являє собою незалежну, сильну і самовіддану жінку, яка бореться зі своїми обмеженнями та суспільними нормами. Предметом дослідження є проблематика твору, жанрові особливості роману та інтерпретації його змісту.

Для досягнення мети дослідження будуть використовуватись різноманітні методи, такі як літературний аналіз, історичний аналіз, культурологічний аналіз та інші. Буде проаналізовано структуру твору, досліджено ключові теми, проведено порівняння з іншими творами епохи. Окрема увага буде приділена жанровим особливостям роману.

Завдання дослідження у курсовій роботі полягає в дослідженні головних тем та проблем, що порушуються в романі, вивченні особливостей жанру та стилю автора, а також встановленні зв'язку між романом і літературним контекстом епохи. Для досягнення цієї мети необхідно ознайомитися з теоретичними джерелами, аналізувати сам роман та використовувати результати досліджень попередніх дослідників, що працювали над даною темою. Основні завдання полягають у вивченні сюжету, аналізі образів та характерів героїв, розгляді етичних та соціальних проблем, що порушуються в романі, та визначенні місця та значення роману в літературному контексті епохи.

У даній курсовій роботі можна виділити вступ, два розділи, висновки, резюме та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ІДЕЇ ТА ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ

1.1. Роль жінок у Вікторіанській епосі та її відображення в романі

Вікторіанська епоха в Англії відзначалась глибоким розколом між верхнім та нижнім класами суспільства, а також суворим розподілом ролей між чоловіками та жінками. У цей період жінки були приречені на обмежені ролі в суспільстві, в основному як домогосподарки та матері. Відтак, наділені відчуттям обмеження та безпорадності, жінки часто шукали виходу у літературі, що відображала їхню складну та болісну дійсність [10].

Вікторіанський період в Англії, який тривав зблизька 1837 по 1901 рік, був часом, коли соціальні норми, що регулювали роль жінок у суспільстві, були дуже обмеженими. Жінки були виключені з багатьох сфер діяльності, таких як наука, політика та бізнес, і були піддані ролі домогосподарок та матері [1].

У романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр», головна героїня, молода жінка з невдалим походженням та складним характером, стає символом жіночої сили та незалежності в суспільстві, де жінки вважалися лише об'єктами для шлюбу та домашніх обов'язків. Життєвий шлях Джейн відображає трагічний жіночий досвід вікторіанської епохи: з самого дитинства вона змушена протистояти дискримінації та насильству, але вона не здається та залишається вірною своїм принципам та ідеалам. Її персонаж відображає нову, більш прогресивну жінку, яка прагне до освіти та незалежності [2].

У романі також показано різні аспекти жіночої ролі в суспільстві. Наприклад, Бронте розкриває життя жінок з різних соціальних верств, які повинні відігравати різні ролі у суспільстві. На прикладі родини Рідів, автор демонструє роль жінки-домогосподарки та матері. Також у романі є персонажі, які прагнуть до незалежності та самореалізації, наприклад, Бланш Інграм та Розамунда Олівер.

У "Джейн Ейр" авторка також звертає увагу на проблеми жіночої залежності від чоловіків. Джейн відмовляється від шлюбу з Сент-Джоном

Ріверсом, оскільки вона не бажає відмовлятися від своєї самостійності та незалежності [3].

Таким чином, роман "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте є важливим твором, який демонструє жіночу роль в Вікторіанській епосі та показує різні аспекти жіночої життєвої діяльності. Бронте відображає жінок, які протистоять соціальним обмеженням та шукають незалежності, та ілюструє різні варіанти жіночої ролі у суспільстві.

Крім того, цей твір звертає увагу на проблеми рівноправності та соціальної справедливості для жінок. Ці теми є актуальними і до сьогоднішнього дня. Роман Бронте став важливим кроком у напрямку просунення жінок у суспільстві та сприяв розширенню їх можливостей у певних сферах життя. Шарлотта Бронте критикує стереотипи та передрізв'язки, які дискредитують жінок, особливо тих, які прагнуть незалежності та самостійності. Головна героїня Джейн Ейр, наприклад, відмовляється від стереотипного образу жінки, яка має бути слабкою та беззахисною, і намагається бути самостійною та вільною [18].

Таким чином, "Джейн Ейр" є важливим твором, який відображає роль жінок у Вікторіанській епосі та досліджує проблеми рівноправності та соціальної справедливості для жінок. Роман став класикою англійської літератури, і досі вважається важливим твором, який досліджує питання гендерної рівності та ролі жінок у суспільстві [16].

У романі Шарлотти Бронте також порушує питання соціального класу та його впливу на життя жінок. Джейн Ейр, яка походила з незаможної родини, змушена була боротися за своє місце в суспільстві, і тільки завдяки своїй розумності та працьовитості, вона змогла просунути в своїй кар'єрі.

Інша жіноча фігура, Бланш Інграм, у романі представляє більш типову роль жінки Вікторіанської епохи. Вона була багата та красива, але її життя було обмежене стереотипами, які обмежували роль жінок у суспільстві. Вона могла бути тільки матір'ю та домогосподаркою, і намагалася шукати нащадків серед багатих і відомих людей.

У цілому, у цьому романі Шарлотта Бронте представляє різні шляхи, якими жінки Вікторіанської епохи намагалися боротися за свої права та вільність. Це

був період в історії, коли роль жінок в суспільстві була дуже обмежена, і тому твори, які відображали їхні боротьби та успіхи, були особливо важливими [19].

1.2. Моральні та етичні проблеми в романі

Проблема грошей та соціального класу є однією з ключових моральних проблем, порушених у романі "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте. Головна героїня, Джейн Ейр, належить до низького соціального класу та має дуже мало грошей, що стає перешкодою для її успіху в житті.

Одним з прикладів цієї проблеми є відносини між Джейн та її коханцем, мільйонером Рочестером. Він знаходиться в значно вищому соціальному становищі та має значні гроші, що ставить їхні стосунки під сумнів. У цьому випадку проблема грошей та соціального класу є перешкодою для романтичного зв'язку.

Крім того, у романі відображено також інші персонажі, які стикаються з проблемою грошей та соціального статусу. Наприклад, благородний і добрий Сенді, який втратив своє майно та статус, стає залежним від своїх багатших родичів. Також в романі є персонажі, які знаходяться вище за рангом у соціальній ієрархії, але мають низьку моральну стійкість, яка порушує взаємини в суспільстві та ставить під загрозу майбутнє героїні.

У творі "Джейн Ейр", головна героїня та інші персонажі стикаються з численними моральними дилемами, що відображають важливі питання про правильність та справедливість у житті.

Однією з основних моральних дилем є духовна мораль та мораль світу. Джейн постійно стикається з конфліктом між своїми особистими переконаннями та вимогами зовнішнього світу. Наприклад, коли вона відмовляється стати жінкою Рочестера без шлюбу, вона виявляється в суперечці з моральними нормами суспільства, яке вимагає від жінок певної поведінки та відповідності. Однак Джейн вибирає духовну мораль, навіть якщо це протирічить соціальним нормам [13].

Іншою моральною дилемою є питання про вірність та відданість. Джейн стикається зі складною дилемою, коли вона відкриває для Рочестера правду про Бертону, жінку яка була укрита в мандрівці Рочестера. Вона ризикує втратити коханого та руйнувати його життя, але вибирає вірність та моральну справедливість, попри важкі наслідки.

Також у романі є багато інших моральних дилем, з якими стикаються персонажі, наприклад, питання про добро та зло, правду та брехню, гідність та підлість. Кожен з них показує складність життя та важкість знаходження правильного рішення.

Отже, у романі "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте, головна героїня та інші персонажі стикаються з численними моральними дилемами, що відображають різноманітні проблеми, які можуть стати складними для кожного з нас. Роман відкриває читачеві широкий спектр етичних питань, які можуть бути важливими у нашому житті.

Наприклад, моральні дилеми, з якими стикається Бланш Інграм, показують важливість вибору правильного шляху в житті. Бланш мусить вирішити, чи бути чесною з собою та іншими про свої почуття, чи жити у вигаданому світі, щоб задовольнити соціальні очікування.

Іншим прикладом моральної дилеми є конфлікт між Джейн та Сент-Джоном, коли Сент-Джон пропонує Джейн одружитися з ним, але без любові. Це показує важливість моральних цінностей та етичних засад, коли вибір між розумним та пристрастю може бути дуже важким.

Також у романі є багато прикладів, коли персонажі стикаються з моральними дилемами, пов'язаними зі здоровим глуздом та діловою поведінкою. Наприклад, Рочестер був відповідальним за те, що він утримував свою дружину від загального знання, але він був змушений зробити складний вибір між своєю любов'ю та етичними засадами.

Конфлікт між духовністю та матеріальністю є однією з головних тем роману "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте. Ця тема є особливо важливою для вікторіанського часу, коли соціальна позиція людини була визначена її

матеріальним благополуччям, але на духовність також було спрямовано значну увагу.

Джейн, головна героїня, представляє духовність, яку вона відчуває в своєму внутрішньому світі. Вона часто відкидає матеріальність на користь своєї моральної та етичної позиції. Наприклад, коли Рочестер пропонує Джейн стати його коханкою, вона відмовляється, незважаючи на його статус та матеріальні блага. Це показує, що для Джейн духовність та моральність є важливішими за матеріальність.

Рочестер, з іншого боку, представляє матеріальність. Він знаходиться у високому соціальному становищі та має значні матеріальні блага. Але його життя починає розпадатися, коли він зберігає та утримує свою дружину від загального знання, що порушує його моральні та етичні засади. В результаті, Рочестер поступово розуміє, що його матеріальне благополуччя не може компенсувати його втрати у духовному житті.

Одним з найважливіших суперечностей між духовністю та матеріальністю є конфлікт між Джейн та Сент-Джоном. Сент-Джон пропонує Джейн одружитися з ним, але без любові, лише з метою місіонерської роботи. Це конфліктує з духовністю Джейн, яка відчуває сильну пристрасть до Рочестера. Сент-Джон вважає, що духовність та служіння Богу є важливішими за особисте щастя та матеріальні блага, але для Джейн це не так.

Крім того, Шарлотта Бронте також висловлює критику до соціального порядку, що вважає матеріальність і соціальні норми важливішими за людські моральні та етичні цінності. Наприклад, в романі йдеться про те, як у вікторіанському суспільстві жінок зазвичай змушують виходити заміж за багатих та впливових чоловіків, незалежно від того, чи люблять вони їх, що порушує їх моральні та етичні засади.

1.3. Індивідуальність та самопізнання у романі

Джейн Ейр, головна героїня роману Шарлотти Бронте "Джейн Ейр", досить скромна та закрита людина, але протягом роману вона поступово розвивається і розвиває своє самопізнання.

Починаючи з дитинства, Джейн почувалася відчуженою від інших людей через свою бідність та статус сироти. Вона виростала в сім'ї, яка не проявляла до неї ласки та поваги, і тому вона відчувала себе відкинутою. Проте, завдяки своїй внутрішній силі, Джейн змогла знайти в собі силу не здатися на жалість, а змагатися за своє місце у світі [20].

Після того, як Джейн почала працювати як вчителька в школі для дівчаток, вона почала розуміти, що найважливішою річчю в житті є не гроші або соціальний статус, але любов та повага близьких людей. Вона також зрозуміла, що її сильна воля і мужність допомогли їй знайти себе у житті та пройти через важкі випробування.

Пізніше, коли Джейн почала працювати як гувернантка в будинку містера Рочестера, вона стикнулася з новими викликами та небезпеками, що допомогли їй ще більше розкритися як особистість. Джейн почала відчувати до містера Рочестера почуття кохання, але, коли вона дізналася про його таємницю, вона вирішила залишити його, не дивлячись на те, що це було дуже важко для неї.

Коли Джейн повернулася до містера Рочестера, вона змогла допомогти йому після його нещасного випадку та знайшла в ньому істинну духовну співприязність. Вона більше не була такою закритою та скромною, як раніше, але стала більш впевненою та сильною.

Остаточне самопізнання Джейн прийшло після того, як вона дізналася про своє справжнє походження та успадкування від далекої родички. Це відкриття допомогло їй зрозуміти, що вона має право на щастя та кохання, не зважаючи на своє минуле [21].

Усі ці випробування та відкриття допомогли Джейн розвинути своє самопізнання. Вона зрозуміла свої сильні та слабкі сторони, прийняла свою індивідуальність та впевнилася у своїй здатності до кохання та щастя. Це дозволило їй знайти своє місце у світі та стати щасливою.

Едвард Рочестер - це головний герой роману "Джейн Ейр", який також розвиває свою індивідуальність та самопізнання протягом всього сюжету. На початку роману, Рочестер зображений як людина, яка заблокована в своїх почуттях та емоціях. Він є загадковою постаттю, яка не може відкритися повністю Джейн.

Проте, з часом Рочестер змінюється та розвиває свою особистість, завдяки Джейн. Він відкривається перед нею та ділиться своїми темними та складними емоціями. Він більш не ставить до неї з верховності та показує свою вразливість. Це допомагає Рочестеру знайти силу та відвагу для того, щоб змінити свій життєвий шлях та зробити важливий крок до самопізнання.

Одна з ключових моментів у розвитку Рочестера - це його відкриття перед Джейн своєї таємниці про те, що він має незаконну дружину, що живе в його будинку. Це змушує Рочестера поставити себе під суд, звільнившись від болісного минулого та розвиваючи свою внутрішню міць.

Нарешті, під кінець роману, Рочестер повністю відкривається перед Джейн та знайомить її зі своєю дружиною, яка перебуває в стані дури. Він допомагає Джейн знайти своє місце в світі та зрозуміти, що вона - його співробітниця у розвитку власної особистості.

Усі ці етапи розвитку Рочестера демонструють, що самопізнання та зміна світогляду - процеси, які можуть відбуватися протягом життя та які можуть бути сприятливі розвитку людини. Рочестер стає більш відкритим та вразливим, знаходячи силу відчувати та виражати свої емоції та почуття.

Також, Рочестер змінює свої погляди на гендерні ролі. Він визнає Джейн як свідому та розумну жінку, здатну приймати важливі рішення та бути його рівною у стосунках. Це дозволяє йому стати більш сучасним та толерантним у своїх поглядах, звільнившись від стереотипів та конвенцій.

Отже, розвиток самопізнання та зміна світогляду Рочестера - це один з центральних елементів роману "Джейн Ейр". Він стає сильнішим, мудрішим та здатним до любові та взаєморозуміння завдяки взаємодії з Джейн. Його перетворення є одним із головних елементів роману, який відображає важливість самопізнання та розвитку людини.

Адела Веренс - це дочка Рочестера з єгипетською спадкоємицею, яка була вихована в закладі для дівчат у Парижі. Початково вона зображується як несамотійна та ледача молода жінка, що потребує стеження та догляду з боку інших. Проте пізніше у романі ми бачимо, що Адела починає розвиватися та здобуває більшу самотійність та свідомість про себе.

У своєму дорослому житті, Адела дізнається про своє походження та виявляє бажання пізнати свої коріння. Вона знаходить себе в складній ситуації, оскільки її походження забороняє їй відвідувати більшість вищих заходів в англійському суспільстві, але водночас, її виховання та культура протиставляються звичаям та обмеженням Вікторіанської епохи [11].

Попри це, Адела не здається. Вона прагне дізнатися більше про свій походження та про себе, що допомагає їй стати більш самотійною та впевненою у собі. Це проявляється у тому, що вона починає навчатися англійської мови та знаходить роботу в навчальному закладі для дівчат, де вона може допомагати іншим молодим жінкам.

Крім того, Адела починає виступати за свої права та принципи. Вона відмовляється вийти заміж за багатого та знатного чоловіка, оскільки не хоче віддавати своє життя під контроль іншої людини. Вона вибирає свою власну дорогу та діє відповідно до своїх переконань, що демонструє її розвиток як індивідуальності та самопізнання.

Також, Адела знаходить спільну мову з Джейн Ейр, яка є іншою жінкою в її житті, яка також не піддається стереотипам та обмеженням суспільства. Це допомагає Аделі зрозуміти, що вона не є самотньою у своїх прагненнях та бажаннях, і що є інші люди, які розуміють її та підтримують.

У цілому, Адела Веренс розвиває свою індивідуальність та самопізнання через бажання пізнати своє походження та знайти своє місце у суспільстві, діючи відповідно до своїх переконань та принципів. Це дозволяє їй стати більш самотійною та впевненою у собі, а також знайти спільну мову з іншими людьми, які ділять її погляди та переконання [12].

1.4. Дискусійні питання щодо автобіографічності роману

Шарлотта Бронте використала своє життя як одне з джерел натхнення для створення роману "Джейн Ейр". Хоча роман є фіктивним твором, є багато паралелей між життям Бронте та життям її головної героїні. Наприклад, як і Джейн Ейр, Бронте виростила в сім'ї духовенства, втратила батьків у ранньому віці, жила в невдоволенні з приводу низької соціальної позиції своєї родини, пройшла складний шлях до освіти та саморозвитку [24].

Окрім цього, Бронте була знайома з різними аспектами життя, які відображені у романі, наприклад, з життям у бідних умовах, з уявленнями про жіночу роль у суспільстві, з відродженням англійської літератури в романтичну епоху тощо. Тобто, хоча "Джейн Ейр" є художнім твором, автобіографічні елементи та досвід Шарлотти Бронте відобразилися в романі та допомогли їй створити живу та глибоку історію про самопізнання та особистісне зростання.

Автобіографічні елементи у романі "Джейн Ейр" допомагають глибше розуміти тему самопізнання та особистісного зростання головної героїні. Шарлотта Бронте використовувала в романі свої власні досвіди та переживання, які відображаються в житті та характері Джейн. Наприклад, Бронте також була вихована в сім'ї-опіці, і її героїня також проводила деякий час у такому закладі, де вона знайомилася зі світом інтелігенції [25].

Завдяки цим елементам читач може більш глибоко зрозуміти і відчувати емоції та переживання героїні. Наприклад, у романі відображається низка складних моментів з життя Бронте, які вона перенесла в образ Джейн: втрату родичів, бідність, самотність та бажання знайти місце у світі. Джейн Ейр допомагає зрозуміти, як важко знайти своє місце в житті, коли ви не знаєте свого місця в світі, і як важливо бути вірним собі та своїм переконанням.

Крім того, автобіографічні елементи допомагають створити більш реалістичні та живі образи персонажів, їхні почуття та дії, що робить їх більш доступними та близькими до читача. Вони також допомагають відчувати глибину переживань героїв, роблячи роман більш емоційно насиченим. Таким чином, автобіографічні елементи сприяють глибшому розумінню теми самопізнання та особистісного зростання у романі "Джейн Ейр".

Висновки до розділу 1:

Таким чином, в романі "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте розкривається конфлікт між духовністю та матеріальністю, критикується соціальний порядок, що підкреслює важливість моральних та етичних цінностей над матеріальним благополуччям. Ці моральні та етичні проблеми досі залишаються актуальними в сучасному суспільстві.

Проблема грошей та соціального класу є важливою моральною проблемою, порушеною у романі "Джейн Ейр". Вона піднімає питання про справедливість в суспільстві, а також про те, як соціальний статус та гроші можуть впливати на взаємини між людьми та їх життєвий успіх.

Отже, у романі "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте, моральні дилеми та етичні проблеми стають важливим елементом, який допомагає розкрити глибинність персонажів та їх взаємодії у світі. Роман нагадує нам про важливість та значущість моральних цінностей та етичних засад в житті кожної людини.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

2.1. Роман як жанр та його особливості

Роман - це літературний жанр, що зазвичай описує довгу та складну історію життя головного героя або героїні. Романи часто відтворюють детальні характеристики персонажів, їхні емоції, поведінку та діалоги. Основні жанрові ознаки роману - це довжина твору, наявність складного сюжету та виваженого розвитку персонажів, психологізація героїв та зображення соціальної та культурної реальності [9].

Один з найвідоміших романів у світовій літературі - "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте. У цьому романі можна виділити декілька особливостей, що є характерними для жанру роману:

1. Деталізоване зображення персонажів: у романі "Джейн Ейр" описано не лише зовнішність героїв, а й їхні внутрішні почуття, емоції та думки. Психологізація персонажів допомагає читачеві краще зрозуміти їхні мотивації та рішення.
2. Складний сюжет: у романі "Джейн Ейр" є багато поворотів сюжету, несподіваних розвитків подій та випадків. Це допомагає створити напруження в сюжеті та утримує читача у зацікавленні.
3. Реалістичне зображення соціальної та культурної реальності: у романі "Джейн Ейр" описано соціальні та культурні конвенції часу, у який відбувається дія. Описи побуту, звичаїв та традицій того часу допомагають зрозуміти соціальне середовище, в якому живуть герої.
4. Зображення суспільства: роман Джейн Ейр також є прекрасним зразком зображення англійського суспільства 19 століття. Автор відображає класові розходження, що переважають в ті часи, зіткнення між багатими та бідними, образи міщан та аристократії
5. Прихованість справжнього яку: у романі Джейн Ейр багато персонажів не завжди є тим, ким вони здаються. Це стосується головних героїв, але також і

менших персонажів, наприклад, міс Бланш Інграм, яка зовсім не така наївна і беззахисна, як здається на перший погляд.

6. Ключові мотиви: у романі Джейн Ейр присутні такі ключові мотиви, як любов, справедливість, свобода, протистояння між моральністю та суспільними нормами, доля та долі людей, особливості виховання та навчання.
7. Напруженість та драматизм: роман Джейн Ейр напружений та драматичний, що викликає інтерес читача. Автор створює низку складних ситуацій, які перевіряють міць та здатність героїв до дій та вирішення проблем.
8. Філософський зміст: роман Джейн Ейр містить велику кількість філософських тем та ідей, таких як моральність, воля, свобода, доля, місія людини, зміна міркувань та поглядів. Він допомагає читачам розуміти та аналізувати складні та глибокі проблеми людської природи.

Крім того, роман Джейн Ейр має багато інших особливостей жанру. Наприклад, роман містить декілька сюжетних ліній, що сплітаються в одну загальну історію. Крім основної історії про життя головної героїні, є також історії про БERTУ Мейсон, Розамунду Олівер та Сент-Джона Рівера. Всі вони сприяють розвитку сюжету та глибшому розумінню характерів персонажів [5].

Роман також має складну композицію, яка складається з кількох частин та розділів. Кожен з них містить важливі події та деталі, що сприяють розвитку сюжету та характерів персонажів. Ця складність композиції дає можливість авторові змальовувати життя головної героїні з різних ракурсів та детальніше розкривати її характер.

Також важливою особливістю роману є фокус на внутрішній діалог та роздуми головної героїні. Велика частина роману зосереджена на внутрішніх переживаннях та думках Джейн, що дозволяє читачеві краще розуміти її характер та емоційний стан.

Роман "Джейн Ейр" є одним з найбільш відомих романтичних творів XIX століття. У порівнянні з іншими романтичними творами епохи, можна виділити декілька схожостей та відмінностей.

Однією з найбільш помітних схожостей є зосередження на внутрішньому світі персонажів. У "Джейн Ейр" та інших романтичних творах, таких як "Відьма" Натаніеля Готорна та "Утоплена людина" Германа Мелвіля, автори детально описують психологічні стани та почуття своїх героїв.

Ще одною схожістю є тема романтичної любові та її впливу на долю персонажів. У "Джейн Ейр" це зображено через романтичні взаємини між Джейн та Рочестером, а в "Ромео та Джульєтті" Вільяма Шекспіра - через нездоланну пристрасть молодих коханих.

Однак, порівняно з іншими романтичними творами, "Джейн Ейр" має більш реалістичний підхід до зображення персонажів та їхніх дій. У порівнянні з "Грішними душами" Федора Достоєвського, який висвітлює екстремальні психологічні стани персонажів, "Джейн Ейр" зосереджується на повсякденному житті та проблемах героїв.

Інший відомий романтичний твір епохи, з яким можна порівняти "Джейн Ейр" - це "Гордість і упередження" Джейн Остін. Обидва ці романи пропонують складні жіночі персонажі, які стикаються зі складними етичними та соціальними проблемами.

Але, хоча обидва твори є романтичними, "Гордість і упередження" має більш легкий тон, більше гумору та сатири, тоді як "Джейн Ейр" є більш містичним та містить готичні елементи.

Ще одним романтичним твором, з яким можна порівняти "Джейн Ейр", є "Відер Мері" Емілі Бронте, сестри Шарлотти Бронте. Обидва романи досліджують тему любові, відчай та самопізнання, проте "Відер Мері" містить більше елементів готичного роману та насильства [14].

2.2. Реалізм у романі «Джейн Ейр»

У романі "Джейн Ейр" Шарлотта Бронте часто описує природу та її вплив на головних героїв, а також соціальну дійсність часу, в якому відбувається дія роману.

Природа зображується у романі як місце відпочинку та відповідного настрою для головних героїв, а також як метафора їхніх почуттів та емоцій. Наприклад, у першому розділі роману, Джейн розмірковує про свої почуття, прогулюючись по саду: "Мені подобалось тут блукати, бо тут ніхто не підслуховував моїх думок". Природа є також важливим символом під час емоційного розвитку головних героїв, особливо Джейн, що спостерігає за природою і відчуває зв'язок з нею, коли переживає складні емоції.

Крім того, у романі "Джейн Ейр" авторка також надає детальний опис соціальної дійсності, в якій живуть герої. Шарлотта Бронте показує жорстокість і несправедливість класової системи Великої Британії, де багатство та соціальний стан мали величезне значення в житті людини [4].

На прикладі різних персонажів, авторка показує різні аспекти соціальної структури Вікторіанської епохи. Леді Інграм і місс Ерін, герої, які представляють вищий клас суспільства, є відлюдниками, звичайно живуть в розкішних будинках і балуються різними розвагами, але, водночас, вони також є хитрими та жорстокими людьми, які можуть підлаштовуватись під інтереси та образилися на кого-небудь.

З іншого боку, найбільш сильні та чесні персонажі, такі як Джейн та Ст. Джон, представляють середній та низький класи, які трапляються в більшості британських романів 19 століття. Їхні дії та мотивації, часто пов'язані з духовними та моральними цінностями, а не матеріальним благополуччям.

Також авторка звертає увагу на питання гендерної рівності та жіночої емансипації, що ставало все актуальнішим у Вікторіанській епохі. Джейн Ейр, як головна героїня, представляє собою сильну та незалежну жінку, яка відстоює свої права та гідність у світі, де жінки зазвичай були обмежені соціальними та культурними нормами.

Шарлотта Бронте в романі "Джейн Ейр" використовує реалістичний підхід до характерів своїх персонажів, надаючи їм складність та глибину. Вона створює персонажів, які реалістично відображають різноманітність людських характерів, з їхніми вадами та перевагами, з психологічними та емоційними внутрішніми конфліктами.

Наприклад, характер Джейн Ейр є реалістичним, вона зображується як людина зі своїми слабкостями та недоліками, але також з сильною волею та бажанням досягти успіху. Її реакції на обставини та події відображаються як інтуїтивні та розумні, а не просто механічні [6].

Едвард Рочестер, головний чоловічий персонаж, також зображений реалістично. Його характер складний та суперечливий, з певними психологічними травмами з дитинства, які відображаються в його поведінці та рішеннях. Реалістичне зображення Рочестера дає читачеві можливість зрозуміти, що добро та зло можуть співіснувати в одній людині, та що часом слід діяти згідно зі своїм внутрішнім голосом, а не зовнішніми очікуваннями.

Інші персонажі також зображені з реалістичною складністю. Наприклад, благородна місс Ен Ір, багата та приваблива Розамунда Олівер, а також злий та жорстокий містер Броклхерст. Усі вони мають свої мотивації та внутрішні конфлікти, що дозволяє читачеві зрозуміти, що кожна людина є складною та унікальною.

Шарлотта Бронте також вдається до використання символів, щоб підкреслити характери персонажів та додати до них глибину. Наприклад, у романі зустрічаються такі символи, як вогонь та вода, які відображають напруження та протистояння між персонажами. Ці символи допомагають підкреслити реалістичність персонажів та їхніх взаємин, додаючи глибину їхнім характерам та діям [23].

Таким чином, реалістичний підхід до характерів персонажів у романі "Джейн Ейр" допомагає створити вірогідний світ, який відображає різноманітність людських характерів та їхніх внутрішніх конфліктів [22].

З іншого боку, якщо порівняти "Джейн Ейр" з реалістичними творами того ж періоду, можна відзначити, що роман Шарлотти Бронте є менш оптимістичним та з більш відвертою критикою соціальних умов того часу, ніж більшість реалістичних творів, таких як "День народження" Ентоні Троллопа або "Часи нашого життя" Елізабет Гаскелл.

2.3. Романтизм у творі

Роман «Джейн Ейр» Шарлотти Бронте можна вважати твором, що має елементи романтизму. Романтизм - це літературний напрям, який наголошує на емоційності, індивідуалізмі, природі, фантазії та ідеях свободи та протесту проти суспільних норм [8].

Одним із романтичних мотивів, який присутній у романі «Джейн Ейр», є мотив самотності та відчуття ізольованості. Головна героїня Джейн відчуває себе самотньою та відстороненою від оточуючого світу, що робить її мріями про кохання та втечу від реальності.

Інший романтичний мотив у романі - це тема кохання та пристрасті. Роман розповідає про запеклу любовну історію між Джейн та Едвардом Рочестером, яка народжується з перших сторінок книги та продовжується до фінальної сторінки.

Також у романі є мотиви природи та дикої місцевості. Ці мотиви є романтичними, тому що наголошують на красі та величі природи, що розглядається як сутність Божественного. Багато сцен у романі відбуваються в дикій природі, що символізує волю та відчуття незалежності.

Образ Едварда Рочестера у романі "Джейн Ейр" можна вважати втіленням романтичних ідеалів. Він є зразком чоловіка з розчарованим серцем, який шукає сенс свого існування. Рочестер є чоловіком складним, з пестливим серцем і нерівними настроями. Він є символом протиріччя між внутрішнім світом і зовнішнім світом, між тим, що він хоче бути і тим, що йому доводиться бути.

Одним із романтичних мотивів в образі Рочестера є його таємничість. Персонаж не розкриває своїх почуттів та думок, що викликає у Джейн та читачів бажання дізнатися більше про нього. Крім того, Рочестер є представником аристократії, що також відповідає романтичним ідеалам, які були популярними у той час [15].

Іншим романтичним мотивом є тема кохання та страждання. Рочестер і Джейн закохуються одне в одного, але їхні стосунки перешкоджають багато перешкод, включаючи соціальні та моральні норми, які вимагають від них зробити важкі вибори. Рочестер також має складні стосунки зі своєю

минувшиною, які викликають у нього страждання та жалість. Також слід зазначити, що образ Рочестера відповідає романтичному ідеалу чоловіка, який є протилежністю до ідеалу жінки-героїні. Рочестер є сильним, незалежним та авторитарним чоловіком, який має свої уявлення про те, як повинна поводитися жінка.

Крім того, образ Рочестера є символом свободи та індивідуальності. Він відмовляється від соціальних норм і традицій, що не дозволяють йому бути з Джейн, його коханою. Він також не приховує своїх слабкостей та помилок, що робить його більш людським та доступним. Його характер, з одного боку, втілення романтичного героя, а з іншого боку, він реалістичний, з недоліками та переживаннями, що робить його більш життєвим та близьким до читача.

Крім образу Рочестера, у романі є багато інших романтичних мотивів, таких як руйнування замку Торнфілд, яке символізує руйнування внутрішнього світу Джейн під час її конфлікту з Рочестером, або образи природи, які часто використовуються для передачі емоційних станів персонажів.

У цілому, романтизм в романі «Джейн Ейр» виявляється через використання сильних емоційних станів та символіки, що відображає внутрішній світ героїв. Романтичні мотиви допомагають читачеві легше співчувати та сприймати персонажів, а також розуміти їхні внутрішні боротьби та почуття.

2.4. Готичні мотиви в романі

У романі "Джейн Ейр" можна виділити кілька готичних мотивів, серед яких особливе місце займає опис палацу Торнфілд та його архітектурних особливостей.

Палац Торнфілд є місцем, де працює головна героїня Джейн Ейр. Він описується як "високий, кам'яний будинок, з вежами та терасами", що надає йому величного вигляду. Окрім того, його оточує парк з дубами, великі фонтани та дикі луки, що створює мальовничу атмосферу.

У описі палацу Торнфілд авторка використовує типові готичні елементи, такі як темні коридори, таємничі двері, підземні ходи та підвалини. Крім того, у

романі є описи деяких подій, що також мають готичний відтінок, наприклад, сцени з'явлення містика Бертоні або збройного нападу на Рочестера.

Архітектурні особливості палацу Торнфілд також відіграють важливу роль у створенні атмосфери роману. Наприклад, описи веж та балконів, з яких можна було побачити далеку місцевість, надають палацу високої позиції в географічному плані. Крім того, у палаці є багато секретних дверей та таємниць, що створює ілюзію недосяжності та загадковості.

Опис палацу Рочестера, з його занедбаними кімнатами, таємничими коридорами, дивними звуками та запахами, додає до загадковості та таємничості атмосфери роману. Готичний стиль архітектури палацу підсилює враження загадковості та додає до настрою страху та тривоги.

У цілому, готичні мотиви та опис палацу Торнфілд додають роману "Джейн Ейр" таємничості та допомагають передати незвичайну атмосферу, що сприяє розвитку сюжету та глибшому розкриттю характерів персонажів.

Один з головних готичних мотивів у романі "Джейн Ейр" - це зображення відлюдника, який живе в окремому будинку на території палацу графа Рочестера. Цей персонаж з'являється в романі пізніше, але зразу ж стає важливою ланкою у сюжеті, допомагаючи розв'язати деякі таємниці.

Відлюдник, з яким зустрічається Джейн, вражає своїм зовнішнім виглядом - він має дикі очі та виглядає дуже старо. Проте, як згодом виявляється, він не завжди був таким - його поточний стан зумовлений трагічними обставинами минулого. Він є символом запереченого людського потенціалу та можливості переродження через прийняття нової ідентичності.

Роль відлюдника у романі полягає в тому, що він є свідком таємничого минулого Рочестера, і через його пояснення та розповіді Джейн може розкрити деякі секрети, що пов'язані з графом. Відлюдник також є символом внутрішнього потенціалу та можливості зміни, що є в кожній людині, але часто заперечується та приховується через життєві обставини та вплив суспільства.

В романі "Джейн Ейр" опис природи та місцевості є дуже детальним і живописним. Автор намагається передати таємничість та загадковість природних ландшафтів, наприклад, описуючи туман, мерехтливі вогні на болоті

або старовинний палац на тлі темного неба. Ці описи допомагають створити атмосферу містичності та загадковості.

У романі, головна героїня Джейн Ейр стикається з численними загадковими подіями та явищами, що створюють враження таємниці. Зокрема, у першій частині роману, Джейн слухає дивні звуки у нічній темряві, бачить загадкові тіні та фігури на стінах палацу та берегівці. У другій частині роману, коли Джейн повертається до палацу Рочестера, вона знову стикається з загадковими явищами, такими як пожежа та таємнича жінка відлюдниці.

Висновки до розділу 2:

У романі "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте зображені персонажі, які реалістично відображають різні аспекти людської природи. Автор пропонує глибокі психологічні портрети, які збагачують сюжет та допомагають читачам зрозуміти мотиви дій героїв.

Узагальнюючи, роман Джейн Ейр є класичним прикладом роману-саморозвитку, що поєднує в собі складну композицію, розмаїття сюжетних ліній та фокус на внутрішньому житті головної героїні. Він також містить автобіографічні елементи та співвідноситься з реалізмом як літературним напрямом.

Отже, роман «Джейн Ейр» має романтичні мотиви, такі як теми самотності, кохання та природи. Ці мотиви надають роману емоційності та витонченості, що є характерними рисами романтизму.

ВИСНОВКИ

Під час дослідження роману «Джейн Ейр» було розглянуто проблематику та жанрові особливості твору Шарлотти Бронте. Встановлено, що основні проблеми, які авторка порушила у своєму романі, пов'язані з протистоянням між індивідуальністю та соціальними нормами, питанням віри та моралі, шляхами самопізнання та самореалізації. Також було доведено, що «Джейн Ейр» належить до жанру романтизму з елементами готики та реалізму.

У романі відображені типові романтичні мотиви, такі як наївність та чистота душі головної героїні, натуралізм у зображенні природи, пошуки істинної любові та бажання відчуття свободи. Також було відзначено присутність готичних мотивів, зокрема зображення палацу з його архітектурними особливостями, образ відлюдника, темряви та смерті.

У контексті романтичної літератури «Джейн Ейр» можна порівняти з творами інших відомих авторів, таких як Емерсон, Гофман, Шеллі, а в контексті реалізму - з творами Діккенса та Теккерея.

Отже, роман «Джейн Ейр» є вагомим внеском у світову літературу, який залишається популярним та актуальним до сьогодні. Він не тільки висвітлює важливі проблеми людського життя, але й демонструє різні літературні техніки та жанрові особливості, що робить його цікавим об'єктом вивчення для літературознавців та читачів [17].

Шарлотта Бронте зробила значний внесок у світову літературу своїм романом "Джейн Ейр". Цей роман став класикою світової літератури та увійшов до золотого фонду англійської літератури.

"Джейн Ейр" вважається одним з найвизначніших романів XIX століття. Він збагатив світову літературу новим типом головної героїні, що зумовлено великою мірою психологічним аналізом її персонажу та долі. Крім того, роман мав значний вплив на жанр жіночого роману, він став прикладом для багатьох наступних письменниць.

Також в "Джейн Ейр" присутні глибокі філософські та моральні питання, що порушуються у романі. Бронте створила складний світ, який розкриває проблеми суспільства, релігії та моралі. Роман став зразком для жанру готичного

роману, в якому авторський підхід до створення образів та описів досяг свого піку.

У цілому, Шарлотта Бронте внесла значний внесок у світову літературу завдяки своєму непересічному таланту та вмінню створювати живі, складні та запам'ятовуючі образи. "Джейн Ейр" став класикою світової літератури та безсумнівно є одним з найвизначніших романів ХІХ століття.

Дослідження проблематики та жанрових особливостей роману "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте дає можливість краще розуміти цей класичний твір світової літератури та його значення в історії літератури. Незважаючи на велику кількість вже проведених досліджень, можна відзначити, що деякі аспекти роману все ще можуть бути досліджені детальніше, зокрема, роль гендеру та феміністські тенденції в творі, структурування сюжету та мотивацію головної героїні.

Дослідження можуть бути спрямовані на аналіз впливу роману "Джейн Ейр" на літературу, культуру та суспільство в цілому, а також порівняння з іншими класичними романами своєї епохи. Важливо вивчити рецепцію твору в різних країнах та епохах, а також дослідити вплив роману на подальший розвиток літературних жанрів та тематик.

Усі ці аспекти дослідження можуть розширити нашу науку про літературу та принести нові дослідження в цій області. Оскільки роман "Джейн Ейр" Шарлотти Бронте є одним з найбільш визначальних творів світової літератури, здійснення подальших досліджень може внести вагомий внесок у розвиток та поглиблення нашого розуміння цього класичного твору та світової літератури в цілому.

RESEÑA

El trabajo fue realizado por la estudiante de 3er año de la Facultad de Lenguas Romances y Traducción, especialidad: Lengua española y literatura, segunda lengua extranjera, traducción, Lohina Daryna, grupo Mli02-20.

El propósito de este trabajo de curso era estudiar los temas, las características de género y el contexto victoriano de la novela Jane Eyre.

El objeto del estudio fue la novela Jane Eyre de Charlotte Bronte.

El objeto de estudio es la problemática de la obra, las características de género de la novela y las interpretaciones de su contenido.

La tarea principal de la investigación en el trabajo de fin de curso era estudiar los principales temas y problemas planteados en la novela, estudiar las peculiaridades del género y el estilo de la autora y establecer la conexión entre la novela y el contexto literario de la época.

Para lograr este objetivo, leí fuentes teóricas, analicé la propia novela y utilicé los resultados de los estudios de investigadores anteriores que trabajaron sobre este tema.

Al final de mi trabajo, llegué a la conclusión de que la relevancia del tema elegido radica en que la novela de Charlotte Bronte sigue reflejando complejas cuestiones sociales y éticas que afectan a muchas personas.

La investigación puede requerir más trabajo porque todavía hay muchos aspectos de la novela que pueden analizarse.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціальні проблеми у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / Т. М. Хмарук // Наукові записки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Гуманітарні науки. – 2016. – № 3 (20). – С. 127-133.
2. Шарлотта Бронте «Джейн Ейр» / М. Крутікова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія». Вип. 55. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – С. 58-66.
3. Проблема жіночого самовизначення у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / А. А. Гончар // Молодий вчений. – 2014. – № 3. – С. 123-125.
4. Романтизм та реалізм у романі «Джейн Ейр» / О. О. Будник // Збірник наукових праць Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. – 2013. – Т. 26 (65), № 1. – С. 6-12.
5. Жанрові особливості роману Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / А. І. Степаненко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Філологія. – 2014. – № 2 (57). – С. 50-53.
6. Шарлотта Бронте «Джейн Ейр»: реалізм та романтизм / І. М. Малько // Філологічні науки. – 2015. – № 1 (10). – С. 133-136.
7. Шарлотта Бронте «Джейн Ейр» / пер. з англ. В. Бичківського. – Київ: Видавництво Старого Лева, 2018. – 592 с.
8. Бернард Шоу «Романтизм» / пер. з англ. О. Міщенко. – Київ: Жовтень, 1982. – 191 с.
9. Фрідріх Шлегель «Лекції про літературу» / пер. з нім. С. Бондаренко. – Київ: Факт, 2013. – 512 с.
10. Володимир Білецький «Світ літератури. Літературні епохи. Підручник для студентів вищих навчальних закладів» / Київ: Академвидав, 2006. – 576 с.
11. Наталія Полевщук «Література Великої Британії та Ірландії» / Київ: Либідь, 2002. – 432 с.

12. Едмунд Госсє «Літературні портрети» / пер. з англ. О. Міщенко. – Київ: Місто, 2016. – 448 с.
13. Симона де Бовуар «Другий статъ. Жіночість у письменстві» / пер. з фр. Н. Турчин. – Київ: Видавництво Старого Лева, 2016. – 408 с.
14. Іван Франко «Загальна характеристика європейської літератури ХІХ століття» / Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. – 284 с.
15. К. Левін «Романтизм і його критики» / пер. з англ. Л. Шестак. – Київ: Критика, 2003. – 416 с.
16. Стефан Ковалів «Історія англійської літератури. Том 2. ХІХ століття» / Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 580 с.
17. Іванова Н.І. Джейн Ейр Шарлотти Бронте в контексті англійської літератури ХІХ ст. / Н.І. Іванова // Університетські наукові записки. Філологія. – 2014. – Т. 1, № 1. – С. 52-57.
18. Котвіцька В. Феномен жіночого героя у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / В. Котвіцька // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – 2012. – Вип. 24. – С. 98-103.
19. Мага О. Проблематика патріархату в романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / О. Мага // Записки наукового товариства імені Шевченка. – 2012. – Т. 220. – С. 199-203.
20. Малишева І.О. Генеза динаміки образу дівчинки-підлітка у романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / І.О. Малишева // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки. – 2010. – Вип. 1. – С. 92-95.
21. Ніколаєва Ю. Особливості трактування теми жінки та духовності в романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / Ю. Ніколаєва // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідорєнка. – 2013. – № 3. – С. 92-96.
22. Поліщук О. Трансформація динаміки романтичних стереотипів в романі Шарлотти Бронте «Джейн Ейр» / О. Поліщук // Філологічні науки. – 2012. – № 10 (80).

23. Головатенко, Оксана. Інтертекстуальність у романі Ш. Бронте "Джейн Ейр". / О. Головатенко // Вісник Черкаського університету. Серія: Філологічні науки. - Черкаси: ЧДУ імені Б. Хмельницького, 2014. - Вип. 2 (294). - С. 3-6
24. Трохименко, Ірина. Постаць Джейн Ейр в романі Шарлотти Бронте "Джейн Ейр". / І. Трохименко // Наукові записки. Серія: Філологічні науки. - Кіровоград: РВВ КДПУ, 2016. - Вип. 147. - С. 117-121.
25. Горобець, Галина. Образ жінки в романі Ш. Бронте "Джейн Ейр". / Г. Горобець // Наукові записки. Серія: Філологічні науки. - Кіровоград: РВВ КДПУ, 2012. - Вип. 117. - С. 97-99.